

Słowo wstępne

Książka, którą oddajemy do rąk czytelnika, obejmuje przekład zachowanych dzieł i wybranych fragmentów autorstwa trzech mówców ateńskich — Antyfonta, Dejnarchosa i Likurga — oraz towarzyszące mu wprowadzenia i komentarz. Za podstawę tłumaczenia zachowanych mów Antyfonta przyjęliśmy najnowsze wydanie autorstwa Mervina Diltsa i Davida Murphy’ego (2018); pominięte w nim oratorskie fragmenty tego mówcy z kolei przełożyliśmy za edycją Teodora Thalheima (1914); sofistyczne fragmenty wreszcie, przypisywane niekiedy innemu autorowi o tym samym imieniu (Antyfont Sofista), przetłumaczone zostały na podstawie opatrzonego wyczerpującym komentarzem wydania Gerarda Pendricka (2002). Jedyna zachowana w całości mowa Likurga, *Przeciwko Leokratesowi*, a także fragmenty zaginionych dzieł tego autora, przełożone zostały na podstawie wydania Nikosa Conomisa (1970). Ten sam uczyony jest również autorem edycji mów i fragmentów pióra Dejnarchosa (1975), którą posługiwaliśmy się, tłumacząc dzieła tego ostatniego. W formie apendyksów uwzględniliśmy również wybrane fragmenty autorstwa dwóch „niekanonicznych” mówców: Demadesa i Democharesa.

Towarzyszący przekładowi komentarz obejmuje szereg zagadnień, od problemów natury tekstualnej, poprzez objaśnienia osobliwości lingwistycznych (zwłaszcza tam, gdzie wymogi polszczyzny wymuszają dalej idące odstępstwo od frazeologii tekstu greckiego), aż po kwestie historyczne i literackie. Uwagi poświęcone tym ostatnim zagadnieniom mają na celu z jednej strony ukazanie warsztatu retorycznego oraz idiolektu każdego z tłumaczonych autorów, z drugiej zaś — kontekstowe umocowanie przedstawianych w jego mowach argumentów poprzez objaśnienie istotnych dla nich problemów prozopograficznych, społecznych oraz

instytucjonalnych. W komentarzu czytelnik znajdzie również odniesienia do źródeł oraz literatury przedmiotu, na których opieramy dyskusję poświęconą omawianym problemom.

Przekład każdej mowy — a są to wyłącznie mowy sądowe lub stylizowane na takie — poprzedzony został szczegółowym wprowadzeniem, w którym omawiamy sylwetki stron sporu, istotę sprawy, której dotyczy, jej formalno-prawny charakter oraz zastosowaną przez autora strategię retoryczną. Każdemu z trzech mówców ponadto poświęcone zostały wprowadzenia obejmujące jego biografię, styl oraz zarys epoki historycznej, w której tworzył. Całość wreszcie poprzedzona została ogólnym wprowadzeniem, w którym zawarta została garść podstawowych informacji dotyczących genezy retoryki greckiej, kanonu dziesięciu oratorów oraz osobliwości ateńskiego prawa. Odniesienia do literatury przedmiotu podane zostały w formie skrótowej; ich pełny opis zawiera bibliografia. Objaśnienia pozostałych skrótów czytelnik znajdzie w poprzedzającym bibliografię wykazie.

Niniejsza książka jest efektem studiów, które umożliwił nam grant przyznany przez Narodowe Centrum Nauki w ramach programu OPUS 6 (2014). Za trud dogłębnej, a zarazem życzliwej recenzji jesteśmy niezmiernie wdzięczni Panu Profesorowi Marianowi Szarmachowi. Podziękowania kierujemy również do naszych koleżanek i kolegów z dawnej Katedry Filologii Klasycznej UŚ, Instytutu Filologii Klasycznej UJ oraz Instytutu Filozofii UJ, za nieustanną motywację do pracy i stworzenie wspólnych warunków do refleksji nad antyczną retoryką i prawem. Szczególne wyrazy wdzięczności należą się z naszej strony Pani Doktor Agacie Sowińskiej, naszej koleżance z dawnej KFK UŚ, która podjęła się redakcyjnego opracowania całości. Jej cenne spostrzeżenia, razem z uwagami Recenzenta, ocaliły nas od wielu błędów merytorycznych oraz stylistycznych lapsusów. Wszystkie te, które mimo to znalazły się w książce, pozostaną wyłącznie naszą wątpliwą zasługą.

Janek Kucharski

Jakub Filonik

Michał Bizoń